

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 343.98

DOI 10.32782/2523-4269-2025-93-133-138

Безрук Олександр Володимирович,

заступник начальника Головного управління Національної поліції
в Закарпатській області – начальник кримінальної поліції

(Головне управління Національної поліції в Закарпатській області, м. Ужгород)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3147-701X>

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ГАРЯЧІ СЛІДИ» ЯК КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Стаття присвячена визначенню сутності поняття «гарячі сліди» як криміналістичної категорії. Сутність «гарячих слідів» визначається, спираючись на широке розуміння сліду як джерела криміналістично-значущої інформації про злочин, положення теорії інформації та інформаційних процесів як теоретичної бази для дослідження механізму слідоутворення інформації та виходячи з наступних п'яти ознак, властивих процесу утворення інформації: 1) достовірність; 2) повнота, 3) своєчасність; 4) актуальність; 5) об'єктивність (адекватність).

Методологічно доречним вважається використовувати щодо строку розслідування «за гарячими слідами» словосполучення «у найкоротший строк». Такий підхід відповідатиме застосовуваний у міжнародній поліцейській практиці концепції «золотого часу» (англ. golden hour). Під «гарячими слідами» розуміють особливу категорію джерел криміналістично-значущої інформації про злочин, що виникає безпосередньо в процесі його підготовки, вчинення або одразу після події й характеризується відносною статичністю, підвищеною концентрацією, повнотою, оперативністю (своєчасністю й актуальністю) та пізнавальною цінністю, що забезпечує можливість у найкоротший строк встановити механізм злочинної події, особу злочинця та здійснити його затримання шляхом розв'язання широко спектру ідентифікаційних, діагностичних (ситуаційних) криміналістичних завдань.

Ключові слова: гарячі сліди, злочин, інформація, механізм, криміналістична категорія, криміналістично-значуща інформація розслідування, слід, строк, оперативність.

Постановка проблеми. Слідознавство традиційно посідає центральне місце в системі криміналістичних знань, оскільки саме сліди злочину є основним джерелом встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні. Водночас зростання інтенсивності злочинності та підвищене навантаження на правоохоронні органи в умовах війни об'єктивно зумовлюють необхідність скорочення часових меж збирання та фіксації криміналістично значущої інформації на місці події. За таких умов реальної потреби переосмислення ролі часу як ключового чинника роботи із слідовою інформацією та забезпечення оперативності досудового розслідування актуалізується криміналістичний концепт «гарячих слідів».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Узагальнюючи наявні напрацювання криміналістичної науки щодо питання розкриття та розслідування злочинів «за гарячими слідами», слід констатувати, що перші і по-суті єдині вузького плану та ґрунтовні напрацювання щодо процесу розслідування за «гарячими слідами» у криміналістиці сформувалися у період 1970–1980-х років ХХ століття. На той час цей підхід розглядався як

сукупність технічних і організаційних заходів, спрямованих на негайне реагування на подію злочину, на межі із оперативно-розшуковою діяльністю. В сучасному криміналістичному колі дослідники лише називали проблему розслідування злочинів «за гарячими слідами» (О. Алексєєва, В. Бахіна, П. Біленчука, В. Волобуєва, В. Глібка, В. Коросташової, А. Кофанова, В. Лук'янчикова, В. Тіщенко та ін.). Жоден з сучасних науковців не вдається до спеціалізованих авторських та ґрунтовних досліджень, що були б присвячені виключно методології розслідування злочинів «за гарячими слідами».

Мета статті – окреслити сутність поняття «гарячі сліди» як криміналістичної категорії.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку наукової думки увага криміналістів вже не зосереджується суто на матеріальних відображеннях, наукове розуміння сліду суттєво розширилось. Сфера криміналістичного пошуку та дослідження охоплює матеріальні, ідеальні, поведінкові та цифрові (електронні) сліди. Зроблено спроби поглиблено дослідити сутність слідів як результат взаємодії людини та предметів із навколишнім середовищем, у якому, по

суті, відбивається подія злочину. Пов'язано це з розвитком підгалузей трасології, зокрема: дактилоскопії (дослідження слідів рук людини); дослідження слідів ніг людини, її взуття; дослідження знарядь, агрегатів, інструментів; дослідження холодної зброї і залишених ними слідів; дослідження слідів знарядь та інструментів; експертиза слідів транспортних засобів, інших галузей криміналістичної техніки та судової експертизи.

Вважаємо, що це дозволяє по-новому осмислити природу сліду та підкреслити його пізнавальну роль, яка полягає в тому, що слід у широкому розумінні виступає джерелом криміналістично-значущої інформації про злочин, що дає змогу відтворювати події минулого, визначати учасників та встановлювати механізм їхніх дій. Саме тому розвиток криміналістики демонструє поступове ускладнення класифікацій і методів дослідження слідів як джерел інформації про злочин із врахуванням інформаційного та технологічного прогресу суспільства.

Категорія «криміналістично значуща інформація» є широко застосовуваною у криміналістичних дослідженнях. Втім, її змістовне наповнення зводиться часто до сфери доказової діяльності, залишаючи поза увагою практичні аспекти самої пізнавальної процедури щодо неї, обмежуючи її суто процесуальними вимогами.

В. Гончаренко стверджував, що доказування в кримінальному провадженні є не відтворенням події минулого з ознаками кримінального правопорушення в реальному вимірі, а створенням інформаційної моделі цієї події з усіма її зв'язками і взаємообумовленостями [1, с. 143]. На думку науковця, саме опора на філософську теорію відображення та теорію інформації дає право стверджувати можливість у кожному випадку дослідження (розслідування і судового розгляду) кримінального правопорушення встановлювати адекватність нашого знання про досліджувану подію, відкривати необхідну інформацію щодо злочинного діяння або встановлювати його відсутність і врешті решт приймати обґрунтоване й соціально привабливе юридичне рішення [1, с. 143–144].

Спіраючись саме на цей підхід до вивчення криміналістично-значущої інформації, ми надалі звернемося до положень теорії інформації і не будемо заглиблюватися у питання кримінальної процесуальної науки та співвідношення численних процесуальних категорій як «доказ», «відомості» (ст. 264, ч. 2 ст. 265 КПК), «відомості про наявність інформації» (ч. 1 ст. 264), «інформації відомостей» (ч. 1 ст. 265), «інформації з електронних носіїв», «електронний документ» чи «комп'ютерна інформація».

У ст. 1 Закону України «Про інформацію», інформацію розуміють як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [2]. О. Самойленко пише, що у вказаному визначенні законодавець намагається поєднати одночасно два підходи в розумінні інформації: семантичний та семіотичний (теорія інформації) [3; 4]. Семантичний підхід досліджує інформацію з погляду її змісту: інформація обов'язково має певний предмет, який повинен бути інтерпретований у знання певного адресанта цієї інформації. З семіотичного погляду інформація – це кількість, яка вимірюється, наприклад, в «бітах» і визначається як вірогідність частотності символів. Ф. Бердичевський, В. Гончаренко, В. Образцов, М. Салтевський та більшість криміналістів розглядають процес слідоутворення також як інформаційний процес, наслідки вчиненого злочину іменуються

доказовою інформацією або інформацією доказового значення [5]. Отже, фактично криміналістика досліджує не тільки інформацію (відомості), що мають доказове значення, а й сам інформаційний процес. Тому хочемо наголосити на потребі звернутись до інших характеристик або властивостей інформації, які визнаються в теорії інформації та прямо пов'язані із інформаційним процесом, зокрема: 1) достовірність; 2) повнота, 3) своєчасність; 4) актуальність; 5) об'єктивність [6; 7]. Адже, як вбачається з теорії інформації, остання не завжди є матеріальною, передається через носії (знаки, сигнали), залежить від їх розташування, не зникає у джерела при передачі та зрозуміла обізнаній особі.

Подальший аналіз суті «гарячих слідів» доцільно проводити через призму цих властивостей процесу утворення інформації, відповідно й характеристик її джерела – сліду. Це забезпечує комплексне розуміння ролі «гарячих слідів» у швидкому виявленні та затриманні злочинця та відновленні механізму злочинної події.

1. Достовірність є одним з критеріїв оцінки доказів відповідно до ст. 94 КПК України. Закон прямо не містить його визначення, практично ж його розуміють як здатність доказу точно і без спотворень відображати реальні події або як властивість доказу, коли його істинність не викликає сумнівів (саме так цей термін тлумачиться в українській мові) [8, с. 388; 9 с. 120]. Використання терміну в КПК найчастіше стосується оцінки правдивості показань свідків, тобто ідеальних слідів (в пам'яті осіб). З позицій кримінального процесу достовірність доказу завжди підлягає оцінці з точки зору його змісту в системі зібраної сукупності доказів. Як зазначає В. Вапнярчук, якщо сумніви в достовірності є наслідком прямого порушення закону, то доказ недопустимий; коли ж такі сумніви виникають з інших причин (наприклад, неякісно проведене експертне дослідження), доказ буде недостовірним [9]. На підставі звернення до базових положень теорії доказового права автор зазначає, що достовірність не може бути пред'явлена заздалегідь до кожного доказу в момент його отримання. З чим насправді в криміналістичному сенсі можна посперечатися. У працях Р. Белкіна, В. Гончаренка, В. Іщенко наголошується, що достовірність забезпечується використанням науково верифікованих методів.

Щодо «гарячих слідів» потрібно підкреслити, що ризик викривлення інформації у перші години після злочинної події надзвичайно високий. Зовнішні фактори обстановки місця події можуть змінити фізичні (в тому числі просторові) або хімічні характеристики сліду, що фактично не дозволяє говорити вже про наявність «гарячих слідів». Наприклад, щодо злочинів проти довкілля, зокрема забруднення земель, повітря, води, незаконне використання природних ресурсів, до компетенції Державної екологічної інспекції України належить саме визначення загальних концентрацій та наявності забруднених речовин, що здійснюється інструментально-лабораторними методами підрозділами Інспекції, і на момент огляду місця події реальні показники забруднення можуть суттєво відрізнятись від показників в момент забору вихідних даних Інспекцією [10]. Отже, джерела інформації, які відносно статично закріпили/зафіксували стан злочинної події і не піддавалися впливу зовнішніх факторів, є «гарячими слідами».

2. Повнота криміналістично значущої інформації набуває особливого значення, оскільки саме комплексний характер виявлених на початковому етапі розслідування слідів забезпечує можливість адекватного

відтворення цілісної картини механізму події. Типово діяльність злочинця розгортається у часі як послідовність стадій – підготовки, безпосереднього вчинення, приховування злочину та інші дії в межах посткримінальної поведінки – і кожна з них супроводжується утворенням специфічних матеріальних та ідеальних слідів дій учасників. Чим вища динаміка цих стадій, тим більш фрагментарним та інформативно насиченим буде комплекс «гарячих слідів». Саме тому практики завжди звертають увагу на ступінь концентрації інформації, що має доказове значення, у часі та просторі. Чим вище її показник від середнього або типового для певної категорії злочинів, тим більш ефективно можна використати її сукупність в цілях розкриття злочину. Недостатня повнота «гарячих слідів» веде до упереджених або помилкових версій, оскільки слідчий діє в умовах браку вихідної інформації про злочин.

Крім того, ми вважаємо важливою повноту збору «гарячих слідів». Вона є ключовою для відтворення механізму події, встановлення ролі учасників і забезпечення надійності доказової бази.

Як зазначають П. Антонюк, О. Волошин, І. Сорока та М. Чорний, нестача уваги до повноти збору інформації на початковому етапі, зокрема під час огляду місця події, часто призводить до втрати важливих доказів. Однією з причин цього є вузька фокусованість слідчого на вирішенні виключно ідентифікаційних завдань, таких як ототожнення особи, знаряддя чи транспортного засобу, що залишив сліди у матеріальному середовищі.

3. Своєчасність як характеристика сліду, на нашу думку, відображатиме властивість інформації, яку несе слід, бути доступною та використаною у той момент, коли виникає потреба в прийнятті процесуального рішення. Основний акцент тут потрібно змістити на час отримання та використання слідів про злочин, в контексті «гарячого сліду» – чи може інформація, яку несе слід, розглядатися як несподівана та термінова для використання. Наприклад, повідомлення про вчинений злочин надійшло до правоохоронного органу через три доби після події злочину, своєчасність реагування працівників правоохоронних органів на інформацію не буде забезпечувати стовідсоткову високу інформаційно-пізнавальну значущість слідів на місці такої події для розв'язання тактичного завдання «Встановлення та затримання злочинця». Аналогічне стосується ситуації вчинення злочину фактично під контролем оперативних підрозділів, коли інформація про підготовку до злочину стала підставою оперативної розробки особи в межах оперативно-розшукової справи, і джерела інформації про підготовку до вчинення злочину піддавались кримінальному та можливо спільно зі слідчим кримінально-процесуальному аналізу, при цьому оперативно-розшукові підрозділи забезпечили здобуття первинної інформації про злочинну подію та підозрювану особу. В описаних прикладах говорити про розслідування злочину в контексті «гарячих слідів» не є доречним. Це можуть бути «свіжозалишені сліди», адже сам процес роботи з ними не супроводжуватиметься фактором «раптовості».

Актуальність розуміється нами як властивість інформації, що підкреслює її важливість та значущість для розв'язання конкретного завдання на конкретний момент, тобто слід повинен мати суттєву інформаційне значення для вирішення конкретного завдання. Основний акцент «гарячого сліду» на цінності та відповідності змісту інформації, яку він несе, розв'язанню тактичного завдання «Встановлення та затримання

злочинця». Наприклад, від очевидця дорожньо-транспортної пригоди надійшла інформація про марку автомобіля учасника події, який залишив місце події, але під час огляду місця події виявлено реєстраційний номерний знак цього транспортного засобу, джерело її надало своєчасно, але вона не є актуальною, або, наприклад, коли з'являються актуальні за значенням відомості від оперативного контакту про зміну маршруту руху злочинця після вчинення злочину.

У криміналістичному контексті цих слідів такі властивості інформації, як своєчасність та актуальність, відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності розслідування злочинів за «гарячими слідами». Порівнюючи їх, можна відзначити: своєчасність характеризує час надходження та використання інформації/її носія (сліду); актуальність – значущість інформації/її носія (сліду) і відповідність його змісту тактичному завданню «Встановлення та затримання злочинця». Водночас своєчасно отримані дані можуть виявитися неактуальними, якщо вони не сприяють встановленню обставин події або особи злочинця. Таким чином, для розслідування злочину «за гарячими слідами» інформація має бути одночасно своєчасною та актуальною, адже від втрати будь-якого з цих параметрів знижується її цінність, що прямо впливає на процес розслідування. Якщо прагнути поєднати своєчасність і актуальність в один термін, у науковій юридичній та криміналістичній літературі найчастіше використовується поняття оперативності інформації, яке, на нашу думку, й охоплює обидва аспекти: 1) інформація надходить і використовується в той момент, коли вона потрібна для прийняття рішень; 2) інформація має змістове значення для розв'язання завдання щодо встановлення особи злочинця та його затримання. Отже, під оперативністю інформації як характеристики «гарячих слідів» ми розуміємо їхню якість не лише надходити у потрібний час, а й їхню релевантність для розкриття злочину та встановлення особи злочинця.

З огляду на вказане, закономірним постає питання: який час вважати правильним для того, щоб злочин вважався розкритим за «гарячими слідами». Аналіз наукової літератури з цього питання дозволяє відзначити, що, по-перше, позиції дослідників щодо тривалості збереження цінності «гарячих слідів» істотно різняться та коливаються від 1 до 15 діб. При цьому науковці посилаються або на підзаконні нормативні акти, які, втратили чинність (Наказ МВС України від 24 вересня 2010 року № 456 «Про затвердження Положення про основи організації розкриття злочинів органами внутрішніх справ України» [12] – встановлено протягом однієї доби), або інструкції на рівні контрольно-методичних відділів (до 3 діб), що можна пояснити процедурою початку кримінального провадження відповідно змісту Кримінально-процесуального кодексу 1960 року. Наведений підхід, на нашу думку, мав суто практичний сенс в минулому, сьогодні він не відповідає змісту законодавства. Вважаємо, що часові межі «розслідування за гарячими слідами» не повинні ототожнюватися з процесуальними строками розслідування чи оперативно-розшукової діяльності, вони залежать від реальної динаміки вчинення злочину та процесу його розслідування, які зумовлені ступенем свіжості слідів, їх відносною статичністю та повнотою, необхідною для встановлення підозрюваної особи та її затримання.

Важливо підкреслити, що в чинних на сьогодні нормативних актах, які тим чи іншим чином стосуються оперативності реагування на злочинну подію, часові

межі розуміння розслідування злочинів за «гарячими слідами» не регламентовані (в Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України [13] щодо організації реагування на заяви і повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події використовується формулювання «негайно» (п. 4.2.11.); в Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [14] більш використовуваним стає формулювання «в найкоротший строк»).

Отже, ми не встановлюємо жодних часових формул для розуміння того, що злочин розкрито «за гарячими слідами», цим поняттям окреслюється складний пізнавальний процес роботи із «гарячими слідами», і підмінити його зміст суто управлінською регламентацією є неправильним та створює ризики спотворення об'єктивної істини через поспіх, викривлення інформації, що має доказове значення. Методологічно доречним вважаємо використовувати щодо строку розслідування «за гарячими слідами» словосполучення «у найкоротший строк». Такий підхід буде відповідати й застосовуваний в міжнародній поліцейській практиці концепції «золотого часу» (англ. golden hour), яка полягає у позначенні критично важливого в цілях подальшого розслідування періоду після вчинення злочину, коли зберігається найбільша кількість достовірних слідів, а дії слідчих і оперативних підрозділів можуть істотно вплинути на успішність розкриття та розслідування кримінального правопорушення [15].

4. Об'єктивність. Об'єктивність забезпечує незалежність криміналістично значущої інформації від волі, упереджень чи інтересів суб'єкта, який з нею працює. Інформація про «гарячі сліди» має бути передана чітко та вимірно, бути придатною для аналізу слідчим, експертом та судом, незалежно від упереджень або очікувань суб'єкта, який здійснює збір слідів. Об'єктивність інформації забезпечується не лише процесуальним

статусом слідчого під час здійснення розслідування, а й організаційно-функціональною моделлю проведення кожної окремо взятої слідчої (розшукової) та негласної слідчої (розшукової) дії, коли чітко розмежовані повноваження учасників, відповідальність та специфіка функцій в межах слідчо-оперативної групи (СОГ). В цьому сенсі підкреслимо, що об'єктивність криміналістично значущої інформації в контексті «гарячих слідів» забезпечується такими взаємопов'язаними чинниками огляду місця події: 1) процесуальним керівництвом слідчого (обов'язковість вказівок слідчого для всіх присутніх осіб гарантує єдність тактики проведення огляду та підпорядкування його єдиній пізнавальній меті – збиранню «гарячих слідів»); 2) функціональним розмежуванням ролей між учасниками слідчої групи; 3) застосуванням техніко-криміналістичних засобів, що мінімізують вплив суб'єктивного сприйняття слідчого або інших учасників збору «гарячих слідів»; 4) поєднанням засобів оперативно-розшукової та слідчої діяльності (функціональне поєднання).

Висновки. Під «гарячими слідами» ми розуміємо особливу категорію джерел такої інформації про злочин, що виникає безпосередньо в процесі його підготовки, вчинення або одразу після події та характеризуються відносною статичністю, підвищеною концентрацією, повнотою, оперативністю (своєчасністю й актуальністю) та пізнавальною цінністю, що забезпечує можливість у найкоротший строк встановити механізм злочинної події, особу злочинця та здійснити його затримання шляхом розв'язання широко спектру ідентифікаційних, діагностичних (ситуаційних) криміналістичних завдань.

Такий багатовимірний характер «гарячих слідів», зумовлений поєднанням часових, просторових, інформаційних (пізнавальних) та тактичних елементів обстановки місця події, по суті, динамічної системи, зумовленої процесом слідоутворення, взаємодія всіх чинників обґрунтовує в подальшому можливість здійснення аналізу «гарячих слідів» як системи шляхом побудови їх структурних схем.

Список використаних джерел

1. Кримінальне процесуальне право України : навч. посіб. / за ред. В. Г. Гончаренка, В. А. Колесніка. Київ : Юстініан, 2014. 573 с.
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
3. Аляев Г. Теорія інформації на тлі історії філософії. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2015. Вип. 754–755. С. 3–8.
4. Самойленко О. А. Основи методики розслідування злочинів, вчинених у кіберпросторі : монографія / за заг. ред. А. Ф. Волобуєва. Одеса : ТЕС, 2020. 372 с.
5. Гончаренко В. І., Котюк І. І. Гносеологічна функція криміналістичної інформації. *Вісник Київського університету. Серія «Юридичні науки»*. 1985. Вип. 26. С. 78–84.
6. Сухий О. Л., Міленін В. М., Тарадайнік В. М. Алгоритми пошуку в інформаційних системах : метод. рек. Київ, 2015. 71 с.
7. Кудінов В. А., Пакриш О. Є., Підвисоцький В. В. Інформаційні технології : мультимед. курс. Київ: НАВС, 2017. URL: https://arm.navs.edu.ua/books/inform_tekhnolohii/lection/lec1.html.
8. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1971. Т. 2 : Г–Ж. 550 с.
9. Вапнярчук В. В. Достовірність і значущість доказів у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 55. Т. 2. С. 120–123.
10. Голубєва Н. В. Встановлення забруднення атмосферного повітря промисловим об'єктом у кримінальних провадженнях. *Криміналістика та судова експертиза*. 2024. Вип. 69. С. 439–447. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.42
11. Антонюк П. Є., Волошин О. Г., Сорока І. В., Чорний М. В. Огляд місця події як засіб збирання доказів: процесуальні та криміналістичні аспекти. *Криміналістика та судова експертиза*. 2024. Вип. 69. С. 163–185. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.15
12. Про затвердження Положення про основи організації розкриття злочинів органами внутрішніх справ України : наказ МВС України від 24 верес. 2010 р. № 456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0105-11#Text>.
13. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : наказ МВС України від 23 трав. 2017 р. № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17>.

14. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 7 лип. 2017 р. № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#n249>.

15. Aler Cris Anthony B. *Fundamentals of Investigation and Intelligence. College of Arts and Sciences Bachelor of Science in Criminology*. Northwest Samar State University, 2020. 49 p. URL: <https://www.studocu.com/ph/document/northwest-samar-state-university/bsed-values/cdi-1-mt-module-2-sy22-23/46609822>

References

1. Honcharenko, V.H., & Kolesnik, V.A. (Eds.). (2014). *Kryminalne protsesualne pravo Ukrayiny* [Criminal procedural law of Ukraine]: navch. posib. Kyiv: Yustinian [in Ukrainian].
2. Pro informatsiyu [On information]: *Zakon Ukrayiny vid 2 zhovt. 1992 r. № 2657-XII*. (1992). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [in Ukrainian].
3. Aliaiev, H. (2015). *Teoriya informatsiyi na tli istoriyi filosofiyi* [Theory of information in the context of the history of philosophy]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu*, 754–755, 3–8 [in Ukrainian].
4. Samoilenko, O.A. (2020). *Osnovy metodyky rozsliduvannya zlochyniv, vchynenykh u kiberprostorii* [Fundamentals of methods for investigating crimes committed in cyberspace]: monohrafiya. A.F. Volobuiev (Eds.). Odesa: TES [in Ukrainian].
5. Honcharenko, V.I., & Kotiuk, I.I. (1985). *Hnoseolohichna funktsiia kryminalistychnoi informatsii* [The gnoseological function of forensic information]. *Visnyk Kyivskoho universytetu. Seriya «Yurydychni nauky»*, 26, 78–84 [in Ukrainian].
6. Sukhyi, O.L., Milenin, V.M., & Taradainik, V.M. (2015). *Alhorytmy poshuku v informatsiinykh systemakh* [Algorithms for searching in information systems]: metod. rek. Kyiv [in Ukrainian].
7. Kudinov, V.A., Pakrysh, O.Ye., & Pidvysotskyi, V.V. (2017). *Kudinov Informatsiini tekhnolohii* [Information technologies]: multymed. kurs. Kyiv: NAVS. Retrieved from: https://arm.navs.edu.ua/books/inform_tekhnolohii/lection/lec1.html [in Ukrainian].
8. Bilodid, I.K. (Ed.). (1971). *Slovyk ukrainskoi movy* [Ukrainian language dictionary]. (Vol. 2). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].
9. Vapniarchuk, V.V. (2019). *Dostovirnist i znachushchist dokaziv u kryminalnomu provadzhenni* [Reliability and significance of evidence in criminal proceedings]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 55(2), 120–123 [in Ukrainian].
10. Holubieva, N.V. (2024). *Vstanovlennia zabrudnennia atmosferynoho povitria promyslovym ob'ektom u kryminalnykh provadzhenniakh* [Determining air pollution from industrial objects in criminal proceedings]. *Kryminalistyka ta sudova ekspertyza*, 69, 439–447. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.42 [in Ukrainian].
11. Antoniuk, P.Ye., Voloshyn, O.H., Soroka, I.V., & Chorny, M.V. (2024). *Ohliad mistsia podii yak zasib zbyrannia dokaziv: protsesualni ta kryminalistychni aspekty* [Crime scene examination as a tool for collecting evidence: Procedural and forensic aspects]. *Kryminalistyka ta sudova ekspertyza*, 69, 163–185. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.15 [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro osnovy orhanizatsii rozkryttia zlochyniv orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrainy [On approval of the Regulation on the basics of crime detection by internal affairs bodies of Ukraine]: *nakaz MVS Ukrainy vid 24 veres. 2010 r. № 456*. (2010). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0105-11#Text> [in Ukrainian].
13. Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii diialnosti chervovoi sluzhby orhaniv (pidrozdiliv) Natsionalnoi politsii Ukrainy [On approval of the Instruction on the organization of the duty service of bodies (units) of the National Police of Ukraine]: *nakaz MVS Ukrainy vid 23 trav. 2017 r. № 440*. (2017). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17> [in Ukrainian].
14. Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii vzaiemodii orhaniv dosudovoho rozsliduvannia z inshymy orhanamy ta pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy v zapobihanni kryminalnym pravoporushenniam, yikh vyjavlenni ta rozsliduvanni [On approval of the Instruction on the organization of interaction of pre-trial investigation bodies with other bodies and units of the National Police of Ukraine in preventing, detecting, and investigating criminal offenses]: *nakaz MVS Ukrainy vid 7 lyp. 2017 r. № 575*. (2017). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#n249> [in Ukrainian].
15. Aler, Cris Anthony B. (2020). *Fundamentals of Investigation and Intelligence. College of Arts and Sciences Bachelor of Science in Criminology*. Northwest Samar State University. URL: <https://www.studocu.com/ph/document/northwest-samar-state-university/bsed-values/cdi-1-mt-module-2-sy22-23/46609822>

Bezruk Oleksandr,

Deputy Head of the Main Directorate of the National Police in the Transcarpathian Region – Head of the Criminal Police
(National Police in the Transcarpathian Region, Uzhhorod)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-3147-701X>

THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF «HOT TRACES» AS A CRIMINALIST CATEGORY

The article is devoted to defining the essence of the concept of hot traces as a forensic category. The essence of hot traces is determined on the basis of a broad understanding of a trace as a source of forensically significant information about a crime, the provisions of information theory and information processes as a theoretical basis for studying the mechanism of information trace formation, and proceeding from the following five characteristics inherent in the process of information formation: 1) reliability; 2) completeness; 3) timeliness; 4) relevance; 5) objectivity (adequacy).

Hot traces are considered reliable as sources of information that have relatively statically fixed/recorded the state of the criminal event and have not been affected by external factors; the assessment of the reliability of ideal hot traces has certain specific features. Completeness is considered through the comprehensive nature of the traces identified at the initial stage of the investigation as hot traces. Timeliness and relevance have a particular specificity with regard to hot traces: such a specific feature of hot traces as the operational nature of information simultaneously encompasses both timeliness and relevance. Objectivity ensures the independence of information from the will, biases, or interests of the subject working with it.

From a methodological perspective, it is considered appropriate to use the phrase within the shortest possible time when referring to the time limits of investigations conducted «hot on the trail». This approach corresponds to the concept of the «golden hour» widely applied in international police practice. «Hot traces» are understood as a special category of sources of forensically significant information about a crime that arise directly in the process of its preparation, commission, or immediately after the event, and are characterized by relative static nature, increased concentration, completeness, operational efficiency (timeliness and relevance), and cognitive value. These characteristics ensure the possibility, within the shortest possible time, to establish the mechanism of the criminal event, identify the offender, and effect their apprehension by solving a wide range of identification and diagnostic (situational) forensic tasks.

Key words: *hot traces, crime, information, mechanism, forensic category, forensically significant investigative information, trace, time limit, operational efficiency.*

Дата першого надходження статті до видання: 26.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025